

Kultur / **Bøger**

Klasseparanoia

ANMELDELSE / 30.10.19

Herman Ungars roman om en paranoid skolelærer giver et hårrejsende indblik i en neurotikers overbelastede sind.

Alexander Rich Henningsen

Josef Blau underviser på en skole i et af byens finere kvarterer, og han er sikker på, at drengene i hans klasse konspirerer imod ham. Det kan der overhovedet ikke være tvivl om. De hvisker om hans hustru bag hans ryg, de planlægger, hvordan de kan forulempe hende og bringe den ultimative skam over ham:

»Uanset hvor forsigtig han var, kunne han ikke i længden forhindre dem i at se Selma. De måtte kende til hendes eksistens, og mens de så på ham, læreren, med den lydige opmærksomheds forventningsfulde blik, kredsede deres tanker måske vellystigt om hans ægteskab. De skrællede måske klædernes hylster af ham helt ind til den magre krop for at forestille sig ham og Selma i de situationer, der sidestillede ham med hunden på gaden.«

“ **»Den ene rev den anden med sig, deres stemmer knækkede over og hvinede, en vanvittig ophidselse havde grebet dem alle, så de nu kastede disciplinen, som læreren havde tvunget dem ind i, ordenen, han havde holdt, af sig, fordi han vidste, hvad der ville komme, hvis den faldt, de så styrkeforholdet, lærerens overmagt ville blive ophævet, de så ham, Josef Blau, læreren, sidde svag, hjælpeløs, viljeløs, handlingslammet med hænderne foldet foran ansigtet, der var bøjet over katederet. De var ikke længere bundet sammen i alfabetisk orden«**

Josef Blaus paranoia bliver kun værre i løbet af Ungars ubehageligt fremragende roman, der med stor sproglig præcision fører sin læser længere og længere ind i hovedet på et menneske, der har mistet grebet om virkeligheden. At læse Ungar er lidt som at læse en krydsning mellem Kafka og Gombrowicz, den ydre verdens absurditet blander sig konstant med den indre tankestrøms endnu mere absurde forvrængninger. Under læsningen har man lyst til at ruske den stakkels Blau vågen og råbe, at han gør tingene alt for svære for sig selv, at han ikke skal være så bange og mistroisk.

Det er blandt andet dét, der er så godt gjort af Ungar: Som læser forstår man Blau – man forstår baggrunden for hans selvdestruktive adfærd, hans trang til at isolere sig og skubbe alle omkring sig bort. Og samtidig ser man den ydre (og relativt normale) verden, Blau befinder sig i, og man er hele tiden klar over, hvor lidt der skulle til, for at Blau ville have et ganske udramatisk, måske ligefrem lykkeligt liv. I den forstand er både Blaus hjerne og selve romanen som et sort hul, der suger én ned i et morads, man ikke kan lade være med at lade sig suge ned i. Det er en smerte, man gerne vil opholde sig i, fordi den er interessant, men den er også, ja, smertefuld. I virkeligheden burde man have en af de dér gyserfilmspuder med huller til øjnene at læse *Klassen* igennem, så man hele tiden kan holde sig klar til at skærme sig for det forfærdelige, mens man alligevel også er klar til at læse videre. Og man bør virkelig unde sig selv at læse videre, for Ungar skriver fremragende, han forkæler én på sin helt særlige ambivalente måde, han trækker én ind under huden på sin hovedperson, så man bliver førstehandsvidne til den totale opløsning. Eksempelvis her, hvor en skoletime går fuldstændig galt for Blau, netop som resten af hans tilværelse desuden er ved at gå op i limningen:

»Den ene rev den anden med sig, deres stemmer knækkede over og hvinede, en vanvittig ophidselse havde grebet dem alle, så de nu kastede disciplinen, som læreren havde tvunget dem ind i, ordenen, han havde holdt, af sig, fordi han vidste, hvad der ville komme, hvis den faldt, de så styrkeforholdet, lærerens overmagt ville blive ophævet, de så ham, Josef Blau, læreren, sidde svag, hjælpeløs, viljeløs, handlingslammet med hænderne foldet foran ansigtet, der var bøjet over katederet. De var ikke længere bundet sammen i alfabetisk orden. Blum og derefter Bohrer, Christian, Drapal, Fischer, Fleischer, Fuchs, Glaser, Goldmann, Haber, Japp, Karpel, Lebenhardt, Müller, Pazofski, Reis, Vacha, ikke længere lænket til deres sæder, alt var ophævet, de stod, de lo, de hånede, den usædvanlige situation forvirrede dem, de kunne ikke få nok. Nu kastede de spidse papirprojektiler mod ham.«

FAKTA

Herman Ungar, *Klassen*, Forlaget
Sidste Århundrede

HERMANN UNGAR
KLASSEN

Roman
Sjätte Århundrede

